

Λεξικό μουσικοθεραπείας

Τόπος διεπιστημονικών συναντήσεων

Επιμέλεια έκδοσης:

Γιώργος Τσίρης | Μίτση Ακογιούνου
Δήμητρα Παπασταύρου | Κωνσταντίνα Κατοστάρη

Έκδοση 1.2

Λεξικό μουσικοθεραπείας: Τόπος διεπιστημονικών συναντήσεων

Γιώργος Τσίρης, Μίτσου Ακογιούνογλου, Δήμητρα Παπασταύρου & Κωνσταντίνα Κατοστάρη (Επιμελητές)

Έκδοση 1.2

Δεκέμβριος 2023

Προηγούμενες εκδόσεις: Έκδοση 1 (Δεκέμβριος 2022), Έκδοση 1.1 (Ιούνιος 2023)

Επικοινωνία με τους επιμελητές και αποστολή προτάσεων για νέα λήμματα: dictionary.approaches@gmail.com

Το Λεξικό Μουσικοθεραπείας αποτελεί μέρος της πρωτοβουλίας Approaches PLUS και είναι ελεύθερα διαθέσιμο μέσω του περιοδικού ανοικτής πρόσβασης *Approaches: Ένα Διεπιστημονικό Περιοδικό Μουσικοθεραπείας*.

www.approaches.gr

ISSN: 2459-3338

Το Approaches δημοσιεύεται υπό την αιγίδα του [Queen Margaret University](http://www.qmul.ac.uk) στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το Λεξικό Μουσικοθεραπείας είναι κατοχυρωμένο σύμφωνα με τα πνευματικά δικαιώματα

[Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

ηθική και δεοντολογία

ethics

Άννα Παπαέτη

Στη μουσικοθεραπεία, η ηθική και η δεοντολογία αφορούν τις αξίες και τις αρχές που διέπουν την πρακτική του επαγγέλματος με στόχο την προστασία όλων των εμπλεκομένων, την καθοδήγηση των μουσικοθεραπευτριών και τη ρύθμιση της σχέσης τους με τους συμμετέχοντες. Περιλαμβάνουν έννοιες όπως ακεραιότητα, υπευθυνότητα, αμεροληψία, σεβασμό, ισότητα, εχεμύθεια και ενσυναίσθηση, ενώ αναφέρονται επίσης στους κινδύνους, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων, αλλά και των μουσικοθεραπευτριών. Προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση της ευημερίας και της ιδιωτικότητας των συμμετεχόντων, η τήρηση της σχετικής νομοθεσίας (αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα, για παράδειγμα) και του κώδικα ηθικής επαγγελματιών συλλόγων και ρυθμιστικών φορέων. Σημαντικό είναι το ζήτημα της συγκατάθεσης – αν δηλαδή οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να συναινέσουν και κατά πόσο πληρούν το ηλικιακό όριο που θέτει η νομοθεσία. Σε αντίθετη περίπτωση αναγκαία είναι η συγκατάθεση του κηδεμόνα τους. Ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις οι μουσικοθεραπεύτριες προσπαθούν να εμπλέξουν τους συμμετέχοντες στη διαδικασία της συγκατάθεσης όσο το δυνατό περισσότερο με γλώσσα η οποία μπορεί να γίνει κατανοητή, έτσι ώστε να ενισχύεται η αυτονομία των συμμετεχόντων.

Σε κάθε μουσικοθεραπευτική πράξη και έρευνα απαιτείται ο σχεδιασμός ενός πρωτοκόλλου ηθικής και δεοντολογίας, το οποίο ρυθμίζει τις διαδικασίες συγκατάθεσης, εχεμύθειας, ανωνυμίας, συλλογής και διαχείρισης δεδομένων. Πριν ξεκινήσει ένα ερευνητικό έργο, τα πρωτόκολλα αυτά υποβάλλονται για έγκριση σε επιτροπές ηθικής και δεοντολογίας. Ωστόσο τα ζητήματα ηθικής δεν συνιστούν μια τυπική διαδικασία. Τουναντίον, αποτελούν την αποκρυστάλλωση μιας αναστοχαστικής διαδικασίας αναφορικά με επιστημολογικά ζητήματα και τον σχεδιασμό της θεραπευτικής διαδικασίας, την έννοια της κοινωνικής ευθύνης και της επαγγελματικής ηθικής, την κοινωνική ασυμμετρία που συχνά χαρακτηρίζει τις συνεδρίες, καθώς και την ίδια τη θεσιακότητα των μουσικοθεραπευτριών – μεταξύ άλλων, τα προνόμια, τις προκαταλήψεις, την εθνικότητα, το φύλο, τη θρησκεία και την ταξικότητα. Επομένως, ο σχεδιασμός ενός πρωτοκόλλου ηθικής προϋποθέτει ευελιξία και συνεχή αναστοχασμό. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις όπου οι συμμετέχοντες είναι μεταναστευτικής προέλευσης ή βρίσκονται σε συνθήκες κράτησης, το ζήτημα του ρεπερτορίου (ως προς το είδος, αλλά και ως προς το ποιος το αποφασίζει) αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι έννοιες όπως εχεμύθεια δύνανται να μην εφαρμοστούν καθολικά όταν συντρέχει κίνδυνος για την ασφάλεια των συμμετεχόντων ή τρίτων ατόμων – για παράδειγμα, αν ένας συμμετέχων εκφράσει αυτοκτονικό ιδεασμό ή μοιραστεί στο πλαίσιο της συνεδρίας πληροφορίες οι οποίες θέτουν τρίτα άτομα σε κίνδυνο. Σε τέτοιες περιπτώσεις η μουσικοθεραπεύτρια οφείλει να ενημερώσει τις σχετικές υπηρεσίες.

Σχεδιάζοντας ένα πρωτόκολλο ηθικής είναι σημαντικό να συνυπολογιστούν τα άτομα ή οι ομάδες που μπορεί να επηρεαστούν από συγκεκριμένα ζητήματα και αποφάσεις. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στον σχεδιασμό όταν οι συμμετέχοντες προέρχονται από ομάδες που έχουν χαρακτηριστεί ως ευάλωτες, δεδομένου του κινδύνου του (επανα)τραυματισμού – τόσο για αυτούς όσο και για τις μουσικοθεραπεύτριες – αλλά και των υφιστάμενων δομών εξουσίας και της μεταξύ τους κοινωνικοοικονομικής ασυμμετρίας. Οι δομές αυτές υπογραμμίζουν ότι η αίσθηση ουδετερότητας και αντικειμενικότητας, η οποία είναι συχνά συνυφασμένη με μια πιο στενή ανάγνωση των διαδικασιών ηθικής και δεοντολογίας, δεν συνυπολογίζει το πλέγμα της ηθικής, της πολιτικής και της εξουσίας η οποία διέπει τις διαδικασίες της μουσικοθεραπείας, αλλά και την έρευνα γενικότερα και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

Λέξεις κλειδιά

κώδικας ηθικής και δεοντολογίας, αρχές, αξίες, συναίνεση

Ενδεικτικές πηγές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Cobussen, M., & Nielsen, N. (2016). *Music and ethics*. Routledge.

Dileo, C. (2021). *Ethical thinking in music therapy* (2nd ed.). Jeffrey Books.

Farrant, C., Pavlicevic, M., & Tsiris, G. (2014). *A guide to research ethics for arts therapists and arts & health practitioners*. Jessica Kingsley Publishers.

Papaeti, A. & Grant, M. J. (2024). Musicological research with refugees: Theoretical and ethical considerations. In W. Gratzner, N. Grosch, U. Praeger & S. Scheibhofer (Eds.), *Routledge handbook of music and migration: Theories and methodologies*. Routledge.

Trondalen, G. (2023). *Ethical musicality*. Routledge.

Ελληνική βιβλιογραφία

Αναγνωστοπούλου, Τ. (Επιμ.). (2008). *Ηθικά ζητήματα στην ψυχολογία*. Εκδόσεις Ινστιτούτου Ψυχολογίας και Υγείας.

Δουζένης, Α., & Λύκουρας, Ε. (Επιμ.). (2019). *Ηθική και δεοντολογία στην ψυχική υγεία*. Ιατρικές Εκδόσεις ΒΗΤΑ.

Καλλιώδη, Χ., Ακογιούνου, Μ., Αδαμοπούλου, Χ., Φρουδάκη, Μ., & Τσίρης, Γ. (2023). Προς έναν ανοιχτό διάλογο: Σύγχρονες εξελίξεις στον χώρο της μουσικοθεραπείας στην Ελλάδα. Στο Θ. Ράπτης & Ε. Περακάκη (Επιμ.), *Η μουσική εκπαίδευση σε έναν κόσμο που αλλάζει: Ταυτότητες, αξίες, εμπειρίες. Πρακτικά του 9ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε.* (σσ. 451-466). Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση.

Άλλες πηγές

AMA Journal of Ethics, <https://journalofethics.ama-assn.org/home>

Ελληνικός Σύλλογος Πτυχιούχων Επαγγελματιών Μουσικοθεραπευτών, *Κώδικας δεοντολογίας*.
https://drive.google.com/file/d/1DpGMhj1xoDFD8eAB_1iJrwcReWkKrtP/view

European Music Therapy Confederation, *Code of Ethics* (2000; revised 2005), <https://emtc-eu.com/ethical-code/>

Journal of Ethics in Mental Health, <https://jemh.ca/>